

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ HALK SAĞLIĞI ANABİLİM DALI TOPLUM İÇİN BİLGİLENDİRME DİZİSİ (2024/2025-43)

DÜNYA SITMA GÜNÜ (25 NİSAN 2025)

Sıtma, Plazmodium adı verilen tek hücreli bir parazitin neden olduğu bulaşıcı bir hastalıktır. Bu parazit, insanda hastalık oluşturabilmek için, öncesinde, yaşam döngüsünün belirli bir bölümünü Anofel cinsi sivrisineklerde geçirmek zorundadır. Hastalık, parazitin yerleştiği Anofel cinsi sivrisineklerin ısırmasıyla insanlara bulaşır.¹ Sıtma parazitinin beş farklı türü (*P. falciparum*, *P. vivax*, *P. malariae*, *P. ovale*, *P. knowlesi*) insanlarda hastalığa neden olur: Özellikle *P. falciparum* nedenli sıtma daha ağır ve ölümcül özelliktedir.²

Sıtma parazitinin 2023 yılında tüm dünyada yaklaşık **263 milyon hastalık ve 597 bin ölüme** neden olduğu tahmin edilmektedir. Vakaların ve ölümlerin %90'ından fazlası DSÖ Afrika Bölgesi'nde gerçekleşmiştir; bu bölgede *P. falciparum* yaygın olup, hastalığın ölümcül olmasının bunda rolü büyüktür.² Türkiye'de Sağlık Bakanlığı kayıtlarına göre son beş yılda yerli sıtma vakası görülmezken, yabancı vaka sayısı ise 1200'dür; yani hastalar Türkiye dışında iken enfekte sinek ile ısırılıp ülkedeyken hastalık geçirmektedir.³ Bu nedenle, Türkiye'den özellikle riskli bölgelere seyahat edecek kişiler, ilgili seyahatten **en az on beş gün önce Seyahat Sağlığı Merkezleri'ne** başvurarak gidecekleri ülkede sıtma bulaş riski ile ilgili bilgi almalı ve gerekli koruyucu ilaçları temin etmeleri önerilmektedir.⁴ Seyahatte sıtma bulaşından korunma konusunda bilgi paylaşmak için hizmet veren bir özel bir web sitesi (<https://hsgm.saglik.gov.tr/tr/zoonotik-ve-vektorel-hastaliklar/sitma.html>) ve danışma hattı (**444 77 34**) mevcuttur.⁵

Sıtmanın Belirtileri ve Tanısı

Sıtma hastalığı hafif klinik belirtilerle (ateş, grip benzeri hastalık, titreme, baş ağrısı, kas ağrısı, yorgunluk, bulantı, kusma, ishal) seyredebileceği gibi daha ciddi klinik belirtilerle de (böbrek yetmezliği, nöbetler, bilinç bulanıklığı, koma vb.) seyredebilir.⁶ Hastalık erken dönemde tedavi edilirse iyileşme sağlanırken tedavinin gecikmesi durumunda özellikle *P. falciparum* nedenli sıtma ölümcül seyredebilmektedir.⁷ Son bir yıl içinde sıtmanın görüldüğü herhangi bir bölgeye seyahat eden kişiler bu belirtilerle karşılaştıklarında mutlaka erken dönemde en yakın sağlık kuruluşuna başvurmalıdır. Basit bir kan testi ile sıtma tanısı konabilir ve uygun tedavi ile kişiye iyileşme sağlanabilir.⁶

Sıtmadan Korunmak İçin

- ✓ Sıtma açısından riskli bir bölgeye seyahat edecekler, ilgili seyahatten en az on beş gün önce bir Seyahat Sağlığı Merkezine başvurmalı, sıtma riski ile ilgili bilgi almalı ve gerekli koruyucu ilaçları temin etmelidir.⁴
- ✓ Sivrisinek ile mücadelede saksı bitkilerinin altlıkları, süs havuzları, yağmur oluklarındaki

¹ [Internet] <https://ekutuphane.saglik.gov.tr/Ekutuphane/kitaplar/sitma.pdf> Erişim:19.4.2025.

² [Internet] <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/malaria> Erişim:19.4.2025.

³ [Internet] <https://dosyasb.saglik.gov.tr/Eklenti/50500/0/siy202307032025pdf.pdf> Erişim:19.4.2025.

⁴ [Internet] <https://hsgm.saglik.gov.tr/tr/zoonotik-ve-vektorel-hastaliklar/sitma.html> Erişim:20.4.2025.

⁵ [Internet] <https://hsgm.saglik.gov.tr/tr/haberler/25-nisan-d%C3%BCnya-s%C4%B1tma-g%C3%BCn%C3%BC.html> Erişim:20.4.2025

⁶ [Internet] <https://www.cdc.gov/malaria/about/index.html#:~:text=Malariya%20is%20a%20serious%20disease,prevent%20evere%20illness%20and%20death>. Erişim:20.4.2025.

⁷ [Internet] https://hsgm.saglik.gov.tr/depo/birimler/zoonotik-ve-vektorel-hastaliklar-db/Dokumanlar/Rehberler/Stma_Vaka_Ynetim_Rehberi_2019.pdf Erişim:20.4.2025.

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ HALK SAĞLIĞI ANABİLİM DALI TOPLUM İÇİN BİLGİLENDİRME DİZİSİ (2024/2025-43)

birikintiler, yağmur suyu toplayabilecek kova, oyuncak, evcil hayvan kapları gibi bahçelerde az miktarda da olsa suyu tutabilecek her şey sivrisineklerin üreme alanına dönüşebilmektedir. Bu nedenle, biriken suyu 3-4 günde bir boşaltılması veya değiştirilmesi gerekir.⁸

- ✓ Sıtmanın bulaşmasına neden olan Anofel cinsi sivrisinekler akşam ve gece saatlerinde beslendiği için, özellikle bu saatlerde sivrisineklerin yoğun olduğu bölgelerden uzak durulmalıdır.
- ✓ Sivrisinek ısırılmalarından korunmak için vücudun açık bölgelerine böcek kovucu spreylere kullanılabilir.
- ✓ Uzun kollu giyecekler ve çorap tercih edilmelidir.
- ✓ Sivrisineklerin kapalı alanlara girişini önlemek için kapı ve pencereler mümkün oldukça açılmamalı veya sineklik kullanılmalıdır.⁶
- ✓ Dünya Sağlık Örgütü, sıtmanın sık görüldüğü bölgelerde yaşayan çocuklara sıtma aşısını önermektedir.⁹

2025 Dünya Sıtma Günü Teması “Sıtma Bizimle Sona Eriyor. Yeniden Yatırım Yap, Yeniden Hayal Et, Tekrar Harekete Geç”

Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) 2007 yılında 25 Nisan “Dünya Sıtma Günü” olarak ilan edilmiştir. Bu gün ile sıtma hastalığının önlenmesi ve kontrolü ile ilgili çalışmaların devamı ve hastalıkla ilgili insanların bilgilendirmesini sağlamak amaçlanmaktadır. DSÖ 25 Nisan 2025 Dünya Sıtma Gününde “**Sıtma bizimle sona eriyor. Yeniden Yatırım Yap, Yeniden Hayal Et, Tekrar Harekete Geç**” temalı kampanyayı desteklemektedir. Bu kampanya ile küresel politikaları canlandırıp, geniş toplumsal katılımı sağlayarak sıtmayı ortadan kaldırmak için gösterilen çabaların tüm toplumlarda desteklenmesi hedeflenmektedir. Sıtma ile mücadelenin 1990’lı yılların sonunda yeniden canlanmasıyla beraber yaklaşık 2,2 milyar sıtma vakası ve 12,7 milyon sıtmaya bağlı ölümün önlendiği tahmin edilmektedir. Yirmi yılı aşkın süredir elde edilen bu iyileşme son yıllarda yaşanan olağan dışı hava olayları, toplumsal çatışmalar ve ekonomik zorluklar nedeniyle durağanlaşmaya başlamıştır. Sıtma önlenabilir ve tedavi edilebilir bir hastalıktır.

Sıtma ile mücadelede daha önceki yıllarda etkili olmuş müdahalelere **yeniden yatırım yapılmalı**, yeni stratejiler geliştirebilmek için **yeniden hayal etmeli (planlar yapılmalı)** ve küresel politikalar ve toplumsal katılım ile eskiden olduğu gibi yoğun şekilde korunma ve tedaviye yönelik **harekete geçilmelidir**.¹⁰

⁸[Internet] <https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/migration/cy/ceb2924d1c61cca4285b9694e6c36fb6d7a7a807d6413ff04292971fd7fa0c67.pdf> Erişim:20.4.2025.

⁹ [Internet] <https://hsgm.saglik.gov.tr/tr/zoootik-ve-vektorel-hastaliklar/sitma.html> Erişim:20.4.2025.

¹⁰ [Internet] <https://www.who.int/campaigns/world-malaria-day/2025> Erişim:20.4.2025.